

alderligt Møbelhaandværk. Han diskuterer ikke om Bulvirkets Aldersforhold til den anden Hovedtype af ren Tømmerkonstruktion, Blokværket, der bestemmer det nordskandinaviske Hus, men nøjes klogeligt med at stadfæste den gamle Sandhed, at de to Typer er naturgeografisk betingede af Løvskovene og Naaleskovene. Skønt han selv har publiceret en interessant Studie om risflettede græske Bønderhytter<sup>5)</sup>, undervurderer han maaske i nogen Grad den Rolle, som den allerældste Træbygningsteknik har spillet her i Landet, hvor den dog har levet ned til vor Tid. Endnu er de sidste Ord ikke sagt om de forskellige Teknikers Forhold til Udviklingen af den hjemlige, danske Langhustype og den sydgøtiske, af tømrede Enheder sammenstillede Gaardtype, hvis Slægtskab med den vestdanske Cl. sikkert med Rette fremhæver. Anm. benytter gerne Lejligheden til at erkende, at han først af Cl. har lært at forstaa, hvor stor Betydning Bulvirket har haft som Forgænger for Renaissance-tidens Bindingsværk.

Som Helhed er Clemmensens Værk et ypperligt Exempel paa, at det kulturhistorisk betonedede Bygningssstudium — ligesom anden folkloristisk Forskning — ikke blot gælder »hjemmestrikede« Kuriositeter, som en funktionalistisk Nutid foragter, men rækker langt videre. Det stedlige Særpræg faar Betydning som Levn af tidligere Tiders almene Bygningsskikke, de forsvindende og tilsyneladende ligegyldige Detailler giver os dybe Perspektiver i Tid og Rum, Udblik over Kultursammenhæng paa tværs af Landegrænser, Nationaliteter, Racer og Raceteorier.

Det er meget at haabe, at Clemmensen trods Tidens Vanskeligheder maa kunne fuldføre sine Studier over gammeldansk Træbygningsteknik med et forlængst forberedt Bind om vore tømrede Klokketaarne.

*Chr. Axel Jensen.*

### **Danske Købstadssegl.**

*Poul Bredo Grandjean: Danske Købstæders Segl indtil 1660. I Kommission hos J. H. Schultz, 1937.*

Til de ældre Monumentalværker over danske Segl (Henry Petersens gejstlige og adelige Sigiller, Thisets adelige Sigiller og Kongesigiller) har Arkivar Grandjean med Støtte af begge Carlsbergfonderne føjet en værdifuld Publikation af Købstadssegl. I Sammenhæng har Købstædernes Vaaben kun været behandlet i Thisets Afhandling i Tidsskrift for Kunstindustri 1893—94; Gen-

<sup>5)</sup> Primitive Hustyper i Aitolien. Geografisk Tidsskrift 36 (1933).

givelser af selve Seglene har man maattet søge i Traps Danmark. Nu foreligger de ældre Segl i ypperlige fotografiske Gen­ givelser paa 32 Lystryktavler. Texten (63 Sider) bringer en exact Beskrivelse af de enkelte Segl og en kort, heraldisk-sfragi­ stisk Indledning, der viser, at Forfatteren, for Tiden Danmarks eneste Heraldiker, behersker sit Speciale og har sine Ud­ giver­ principper i Orden. Lidt mindre Faglighed vilde maaske have været en Fordel. Forf. har desværre givet Afkald paa en kultur­ historisk Analyse af Skibstyper og Bygningsformer og har nøje­ des med en Henvi­ sning til Anmelderens Skitse i Festskriftet til Kr. Erslev 1927, som diskuterer de middelalderlige Sigilbilleders Forhold til den topografiske Virkelighed, og som nok kunde til­ trænge en Revision. Heller ikke det saare interessante, men ret vanskelige Spørgsmaal om Aldersbestemmelsen af de ældste — og bedste — Signeter er videre uddybet. Men selvom dette Pro­ blem ikke nævnes i de enkelte Sigilbeskrivelser, er der dog i In­ ledningen (S. 11) meddelt en Dateringsliste, som bygger paa Mu­ seumsdirektør, Dr. Nørlunds Autoritet, og som viser, at Signeterne kan være 100—200 Aar ældre end de ældste bevarede Aftryk.

At Studiet ikke paa alle Punkter er ført til Bunds, kan ikke gøre Værket mindre tillokkende for Arkæologer og Topografer og formindsker ikke dets Værdi som Kildepublikation. Arkivar Grandjean har været en ihærdig Indsamler, baade herhjemme og i Nabolandene, og ikke mindst fra Lübecks rige Arkiv har han fremdraget udmærkede, hidtil ukendte middelalderlige Segl, f. Ex. fra Helsingør, Horsens, Kalundborg, Nakskov, Nyborg, Nysted, Slangerup, Stubbekøbing og Vordingborg. Københavns ældste, hidtil kun i et mangelfuldt Aftryk kendte Segl er nu re­ præsteret i et fuldstændigt bevaret Exemplar. Fundene er i flere Tilfælde saa smukke og værdifulde, at de ikke blot har historisk Interesse, men maaske ogsaa kan give Anledning til Revisioner af de Thisetske Byvaaben-Tegninger.

Værket medtager de gammeldanske Byer østen for Øresund, men ikke de sønderjydske Købstæder. Forf. har planlagt Publika­ tioner af Herredssegl, Gilde- og Lavssegl samt i et særligt, af­ sluttende Bind de slesvigske Segl. Om Betimeligheden af at ud­ skille de slesvigske Segl kan der diskuteres, men det maa ind­ rømmes, at praktiske Grunde taler derfor. Gid det ikke maa vare for længe, inden Maalet naas!

*Chr. Axel Jensen.*